05/04/2024

«Μια Πέμπτη, μια Σαρακοστή»: Ύμνοι του Μεγάλου Αποδείπνου, από τον Χορό Ψαλτών “Αντιφωνικό Μέλος” στην Ευαγγελίστρια Πειραιώς

/ Ενορίες

Συνεχίζεται η σειρά λειτουργικών και άλλων εκδηλώσεων με τον γενικό τίτλο «Ευαγγελίστρια 2024», που διοργανώνεται για 26η χρονιά, στον Ιερό Ναό Ευαγγελιστρίας Πειραιώς, με κεντρική δράση, τις πολιτιστικές βραδιές που πραγματοποιούνται κάθε Πέμπτη, με τον γενικό τίτλο «Μια Πέμπτη, μια Σαρακοστή».

Την Πέμπτη 4 Απριλίου ο Χορός Ψαλτών “Αντιφωνικό Μέλος” με χοράρχη τον Πρωτοψάλτη Γεώργιο Κοσσένα, παρουσίασε το αφιέρωμα «Μεθ᾽ ἡμῶν ὁ Θεός…», με ύμνους από την ακολουθία του Μεγάλου Αποδείπνου. Τους ύμνους προλόγισε ο Αρχιμανδρίτης π. Σπυρίδων Πέτρου.

Ο Χορός είναι μουσικό σύνολο που απαρτίζεται από 20 καταξιωμένους ιεροψάλτες που διακονούν σε αναλόγια του λεκανοπεδίου. Επιδίωξη του Χορού είναι η καλλιέργεια της βυζαντινής μουσικής και ψαλτικής τέχνης.

Χαρακτηριστικό είναι η ομοιογένεια του Χορού, προϊόν της μελέτης των μουσικών κειμένων και με αφοσίωση στην παράδοση της πατρώας μουσικής, παρόλο που τα μέλη του δεν είναι μαθητές ενός δασκάλου ή μιας σχολής ψαλτών, που ακολουθεί συγκεκριμένο ύφος ψάλλειν.

Στην εκδήλωση ο Χορός απέδωσε ύμνους που περιλαμβάνονται στην ακολουθία του Μεγάλου Αποδείπνου, μίας πολύ συγκινητικής και κατανυκτικής ακολουθίας, που έχει σκοπό να αφυπνίσει την ψυχή από τον ύπνο της αμαρτίας και να την οδηγήσει στην μετάνοια και την σωτηρία.

Ο πρώτος ύμνος «Μεθ’ ἡμῶν ὁ Θεός» που έψαλλε ο Χορός, είναι ψαλμός εμπνευσμένος από την ωδή του προφήτη Ησαΐα, Α’ στάση του Μ. Αποδείπνου σε ήχο πλάγιο του Δευτέρου και μέλος ειρμολογικό. Τονισμός υπό του αειμνήστου Άρχοντα Πρωτοψαλτου της ΜτΧΕ Βασιλείου Νικολαΐδη.

Τον 5ο αιώνα μΧ εμφανίζεται ένα νέο είδος ύμνων, οι κατά στίχον ύμνοι, που είναι ποιήματα σε ρυθμικό πεζό λόγο, των οποίων οι στίχοι τείνουν να έχουν τον ίδιο περίπου αριθμό συλλαβών, ισοσυλλαβία, και να φέρουν τον τόνο όσο το δυνατόν στην ίδια κάθε φορά συλλαβή, ομοτονία.

Ένας τέτοιος γνωστός ύμνος που απέδωσε ο Χορός και χρονολογείται τον 6ο αιώνα, είναι «Ἡ ἀσώματος φύσις», Β΄ στάση του Μ. Αποδείπνου σε ήχο Δεύτερο και μέλος ειρμολογικό. Τονισμός υπό του αειμνήστου Άρχοντα Πρωτονοτάριου της Αρχιεπισκοπής Εμμανουήλ Φαρλέκα.

Η ακολουθία του Μ. Αποδείπνου, είναι μία μεγάλη ακολουθία και το μήκος της δεν πρέπει να παραξενεύει για είναι καθαρά μοναστηριακή και είναι γνωστό πόσο οι μοναχοί ήθελαν να παρατείνουν την προσευχή τους, τόσο, που να ήταν φυσικώς δυνατόν, δεν θα διέκοπταν την δοξολογία του Θεού.

Λόγω της μεγάλης διάρκειας της ακολουθίας, η Εκκλησία κατά τον 14ο με 15ο αιώνα, προχώρησε σε μία επιτομή της που ονομάστηκε Μικρό Απόδειπνο, περιορίζοντας την τέλεση του Μεγάλου Αποδείπνου μόνο κατά της νηστήσιμες ημέρες της Μ. Τεσσαρακοστής.

Στην ακολουθία περιλαμβάνεται η ψαλμωδία τριών αρχαίων ύμνων, οι δύο που προηγήθηκαν στην εκδήλωση και ο ύμνος «Παναγία Δέσποινα» που απέδωσε στη συνέχεια ο Χορός, Γ΄ στάση του Μ. Αποδείπνου σε ήχο Δεύτερο. Τονισμός υπό του αειμνήστου Άρχοντα Πρωτονοτάριου της Αρχιεπισκοπής Εμμανουήλ Φαρλέκα.

Στη συνέχεια ο Χορός έψαλλε το πολύ γνωστό και αγαπητό τροπάριο της ακολουθίας «Κύριε τῶν δυνάμεων», που επαναλαμβάνεται αρκετές φορές με την προσθήκη ψαλμικών στίχων. Ήχος πλάγιος του Δευτέρου και μουσική σύνθεση υπό του αειμνήστου Άρχοντα Μουσικοδιδασκάλου Αβραάμ Ευθυμιάδη.

Μία από τις πιο ασκητικές και ποιητικές μορφές της Εκκλησίας είναι ο άγιος Ανδρέας Κρήτης, υπερασπιστής της ορθοδόξου πίστεως και μεγάλος μελωδός. Μεταξύ των ιερών ύμνων που συνέταξε, προεξάρχει ο Μ. Κανών, με μεγάλη αισθητική και πνευματική σπουδαιότητα, που περιλαμβάνει 11 Ειρμούς και 250 τροπάρια, χωρισμένους σε 9 ωδές.

Αποτελεί ένα μεγαλειώδες και πρωτότυπο έργο, ποίημα υψηλής τέχνης και άφθαστου λυρισμού που ψάλλεται τμηματικά τις τέσσερεις πρώτες ημέρες της Μ. Τεσσαρακοστής, κατά την διάρκεια του Μ. Αποδείπνου, ενώ ολόκληρος ψάλλεται την Τετάρτη της Ε’ εβδομάδος των Νηστειών.

Ο Χορός απέδωσε του Ειρμούς του Μεγάλου Κανόνα σε ειρμολογικό μέλος και το Κοντάκιο του Κανόνα «Ψυχή μου ψυχή μου» σε αργό μέλος. Ήχος Δεύτερος σε μουσική σύνθεση του αειμνήστου Άρχοντα Πρωτοψάλτη της ΜτΧΕ Κων/νου Πρίγγου.

Ακολούθησαν το τροπάριο «Σφαγήν σου την άδικον» σε Ήχο Πρώτο και μέλος στιχηραρικό υπό Ιωάννου Πρωτοψάλτου και το Θεοτοκίο «Πάντων προστατεύεις» σε Ήχο Δεύτερο και σε μουσική σύνθεση του αειμνήστου Άρχοντα Λαμπαδαρίου της ΜτΧΕ Ελευθερίου Γεωργιάδη.

Στον επίλογο της εκδήλωσης, ο Χορός έψαλλε το απολυτίκιο της μεγάλης εορτής του Ευαγγελισμού «Σήμερον της Σωτηρίας». Μιας εορτής που συμπλέκεται με τις ακολουθίες της Μ. Τεσσαρακοστής, εφόσον για χάρη Της ψάλλεται κάθε Παρασκευή η ακολουθία των Χαιρετισμών.